

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-122-127>

 <https://orcid.org/0000-0001-8756-3727>

МОВЧАН Валентина Іванівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: valya_movchan_@vu.cdu.edu.ua

 <https://orcid.org/0009-0009-1548-0135>

ПІДМОГИЛЬНА Лілія Валентинівна

викладачка кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: podmogilna.lilia@vu.cdu.edu.ua

УДК 378.018.8.011.3-051:373.3]:75.02-053.5(045)

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

У статті розглянуто особливості підготовки майбутніх учителів початкових класів до образотворчої діяльності учнів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Акцентовано, що образотворче мистецтво допомагає формувати уявлення про світ на основі чуттєвого досвіду, спостереження, уяви та практичної діяльності. Образотворча діяльність учнів у початковій школі – це спільна робота вчителя й учнів, спрямована на планування, організацію, проведення творчого процесу із урахуванням індивідуальних художніх здібностей молодших школярів.

Визначено, що в епоху діджиталізації крім традиційних методів і прийомів підготовки майбутніх учителів початкових класів до образотворчої діяльності учнів, варто звернути увагу на інтернет сервіси, що стають більш поширеними в умовах технологічного прогресу суспільства.

Проаналізовано низку інтернет сервісів, які можна застосовувати у процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів до образотворчої діяльності учнів: Google Arts and Culture, Daily Art, Bing, Animated Drawings, Stop Motion Studio, Touch Van Gogh, Quiz Art.

Зазначено, що такі інтернет сервіси допомагають поглиблювати знання студентів із мистецтвознавства та розширювати уявлення про новітні мистецькі практики.

Ключові слова: майбутні вчителі початкових класів; образотворча діяльність; інформаційно-комунікаційні технології; інтернет платформа; мистецтво; сервіси; мистецтвознавство; засоби навчання.

Постановка проблеми. Нині одним із пріоритетних завдань підготовки майбутніх учителів початкових класів є формування творчої мислячої особистості, яка спроможна реалізовувати освітній процес із урахуванням інтересів і запитів сучасних учнів. У даний час активізується пошук новітніх підходів до підготовки вчителя початкових класів, які базуються на застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій. Вчитель початкових класів повинен не лише володіти предметними знаннями і вміннями, вмiло оперувати іннова-

ційними технологіями, а й бути спроможним формувати у молодших школярів загальнолюдські та культурні цінності. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до образотворчої діяльності учнів має відбуватися в єдності педагогічно-психологічної й мистецької підготовки, суть якої полягає в опануванні навичок і вмінь художньої діяльності та освоєнні форм, методів, прийомів і засобів керівництва цією діяльністю учнів початкових класів. Потребує уваги той факт, що навчання дітей покоління Альфа неможливе без застосування комп'ютерних технологій.

Метою статті є ознайомлення з особливостями підготовки майбутніх учителів початкових класів до образотворчої діяльності учнів із застосуванням інформаційно-комунікаційних засобів навчання.

Виклад основного матеріалу. Для ефективної організації образотворчої діяльності учнів учитель початкових класів має володіти базовими знаннями з основ мистецтвознавства, композиції, кольорознавства, стилізації та мати навички роботи із сучасними технічними засобами і інтернет-платформами. Органічним структурним готівності майбутнього вчителя початкових класів до організації образотворчої діяльності учнів є його здатність до художньо-творчої діяльності, яка виявляється «у здатності продемонструвати навички роботи сучасними художніми матеріалами і техніками, відповідно до специфіки того чи іншого виду образотворчого мистецтва з урахуванням властивостей матеріалів, особливостей площинного чи об'ємного вирішення задуму, готівності використовувати у професійній діяльності новітні художні технології, самовдосконалювати професійну майстерність» [1].

Теоретичні основи образотворчого мистецтва є підґрунтям успішної образотворчої діяльності. Проте для підвищення ефективності процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів потрібна зміна

діяльності викладача: домінують роль відіграють не пояснення й демонстрація, а мотивація, підтримка, супровід, консультування.

На уроках образотворчого мистецтва у початковій школі вчителю потрібно поєднувати традиційні способи образотворчої діяльності учнів із сучасними комп'ютерними технологіями. Комп'ютерні технології є невіддільним компонентом візуальної інформації, що формує образне мислення і уяву. А. Бровченко, В. Тименко зазначають, що «у сучасному інформаційному суспільстві проєктно-творчі технології перетворюються на засоби пізнання довкілля і самопізнання дітьми, учнівською молоддю, дорослими особами власного єства як засобу творення інформаційно-енергетичних образів довкілля: сенсорно-енергетичних, вербально-енергетичних, матеріально-енергетичних» [2].

Професійний розвиток майбутнього учителя визначається як загальне утворення, яке дозволяє здійснювати педагогічну діяльність як професійну в усіх її аспектах (культуротворчому, соціальному, особистісно-розвивальному, освітньому тощо), так і індивідуальну: розуміння цінності освіти для суспільства та життя людини в цьому суспільстві, знання з предмета та володіння методиками й технологіями його викладання, застосування всієї сукупності професійних знань для вирішення фахових завдань.

Основою образотворчого мистецтва є «художньо-образне відображення дійсності, що допомагає пізнавати світ, формує духовний облік людини, їх почуття, думки, світогляд, пробуджує творчі здібності» [3]. Образотворча діяльність у початковій школі – це можливість для учнів неперервно й послідовно розвиватися, розкривати свої творчі та інтелектуальні здібності.

В епоху діджиталізації крім традиційних методів і прийомів підготовки майбутніх учителів початкових класів до образотворчої діяльності учнів, варто звернути увагу на інтернет сервіси, що стають більш по-

ширеними в умовах технологічного прогресу суспільства. Розглянемо кілька цікавих платформ, які можуть бути корисними у цьому контексті.

Google Arts and Culture (рис. 1) – сервіс, який надає можливість учителю підготувати цікаву інформацію на заняття [4], візуалізувати матеріал, підготувати урок-подорож, підібрати приклади робіт за передбаченою навчальною програмою, темою тощо. Детальніше щодо функціоналу: платформа представляє собою віртуальний архів музеїв та пам'яток, із якими користувач може ознайомитися через статті, відеоролики, 3D, VR, AR чи 360° екскурсії, а також включає цікаві інтерактивні ігри для дітей. Google Arts and Culture вміщує в собі інформацію про відомих митців (наприклад, Фріда Кало до Бенксі), експонати, історичні події, які мали вплив на мистецтво, його напрями та течії, експерименти щодо поєднання мистецтва і технологій, а також послідовність і способи виготовлення різноманітних виробів.

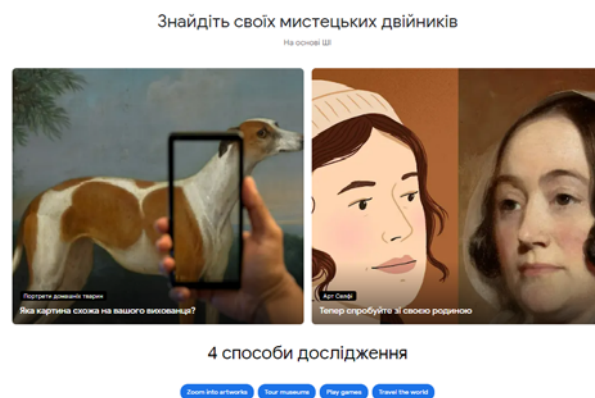

Рис. 1. Фрагмент інтерфейсу платформи Google Arts and Culture

Daily Art [5] – це додаток, який передбачає автоматичну щоденну розсилку інформації в короткій довідці про один із творів мистецтва, його автора та власне зображення витвору (рис. 2), що значно розширює загальнокультурний кругозір користувачів і поглиблює рівень мистецтвознавчих знань.

Рис. 2. Інтерфейс додатку Daily Art

Також передбачено збереження інформації для її повторного опрацювання. Це може бути корисно в накопиченні актуального матеріалу та його подальшого представлення на уроці.

Daily Art [5] виконує переважно функцію теоретичної підготовки вчителя до образотворчої діяльності учнів, тобто розширює його мистецький кругозір для подальшої передачі знань школярам, а також є простором для нових ідей, натхнення, мотивації тощо. Також корисно запропонувати учням встановити такий додаток, за рахунок чого вони будуть сприймати інформацію про мистецтво регулярно й опосередковано.

Bing [6] – сервіс, алгоритм роботи якого засновано на штучному інтелекті, а саме, відповідно до його функціоналу, користувачі мають можливість згенерувати будь-

яке зображення за власним запитом. Цікаво, що всі вказані користувачем деталі звичай зберігаються та поєднуються в кількох варіантах (сервіс пропонує по чотири зображення одночасно). За рахунок цього є можливість створювати як реалістичні ілюстрації, так і фантастичні. А також обирати техніку. Наприклад, акварель, піксельна графіка, цифрова ілюстрація тощо. Це цікаво за рахунок того, що ми можемо представляти одночасно обраний сюжет в різних художніх стилях виконання, на основі чого порівнювати особливості кожного з них. Наведемо кілька прикладів і порівняємо сюжети.

На першому згенерованому нами в сервісі Bing зображенні втілено сюжет на основі умови: «Українці в перші хвилини, коли дізнаються про перемогу» (рис. 3).

Рис. 3. Згенерований сюжет «Українці дізнаються про перемогу»

Цей сюжет є досить серйозним, одночасно з цим на ньому відображено доцільні емоції, настрої людей тощо. Ілюстрація виконана в мультиплікаційному стилі, але вона досить реалістична за своїм характером, дотриманням атрибутів національної ідентичності згенерованих персонажів (вишиванки, прапор на столі, газета з новинами про події в Україні, колористика) тощо.

Водночас фантастичні сюжети можуть бути створені за будь-яким алгоритмом, а відповідно користувач може отримати непередбачуваний результат, про що також вказано на головній сторінці платформи. Це має як свої переваги, так і недоліки. Серед переваг виділимо унікальність, новизну, ситуацію зацікавленості й збереження інтриги. Щодо недоліків, то можемо назвати труднощі у створенні конкретно задуманого користувачем сюжету. Перед початком роботи вчителю варто попередити учнів про можливість додавати лише опції та деталі, а не конкретний сюжет і наголо-

сити на вищезгаданих перевагах. Так, нами було згенеровано сюжет «Кит із рожевим намистом в океані пончиків» (акварель)» (рис. 4).

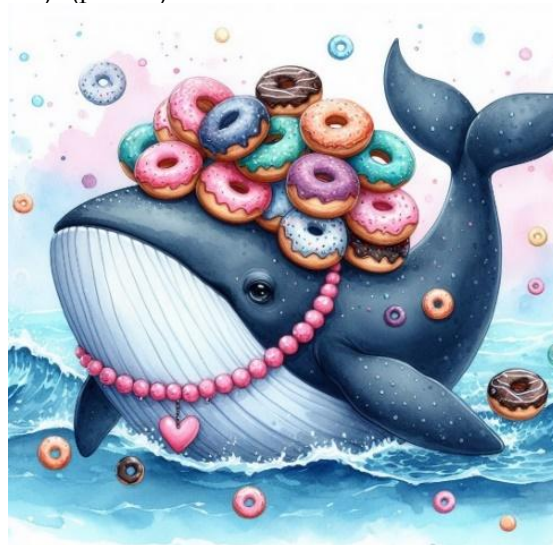

Рис. 4. Згенерований сюжет «Кит із рожевим намистом в океані пончиків»

Щодо проблеми підготовки вчителя до образотворчої діяльності учнів та місця сервісу Bing у ній, то він може бути корисним у таких векторах освітньої діяльності – візуалізація ідей (у тому числі фантастичних, що для учнів початкових класів особливо актуально, адже молодший шкільний вік є сензитивним періодом розвитку уяви дітей), мотивація, індивідуалізація тощо. Animated Drawings [7] – сервіс, алгоритми роботи якого аналогічно побудовані на штучному інтелекті, проте функціонал програми відрізняється від попередніх. Зокрема він включає можливість анімувати малюнки, створені на папері (рис. 5).

Рис. 5. Принцип роботи Animated Drawings

Для того, щоб створити анімацію, необхідно сфотографувати малюнок та завантажити його в запропоноване на платформі вікно. Після цього малюнок буде автоматично проскановано, виділено його ключові

компоненти (користувач може регулювати їх відповідно до власної ідеї й задуму). Також автоматично встановлюються основні й рухомі точки відповідно до частин ілюстрації, які будуть активними. У результаті платформа пропонує набір рухів, які можна додавати до персонажа, таким чином анімуючи його.

Можливість застосування платформи має практичний характер та може включати індивідуальну діяльність (учителя або учня/учениці) або інтегровану, тобто вчитель застосовує фронтальні завдання як елемент уроку.

Кілька ідей застосування Animated Drawings: анімація малюнків дітей, виконаних за передбаченим планом уроку, створення навчального мультфільму з власним персонажем, демонстрація принципу роботи анімації як одна з тем навчальної програми тощо.

Схожим за принципом роботи є сервіс Stop Motion Studio [8] (кадровий редактор), але його використання є більш доцільним на уроках з елементами дизайн освіти, що інтегрується з технологічною освітньою галуззю. Цей сервіс дозволяє створювати мультиплікаційні відео за рахунок поєднання низки кадрів певних об'єктів (наприклад, дитячих робіт, виконаних із пластиліну) (рис. 6).

Рис. 6. Принцип роботи в додатку Stop Motion Studio

Однією з ідей використання можливостей додатку на уроці в початковій школі може бути створення колективного мультиплікаційного сюжету з робіт учнів на задану тему за визначеним спільним сюжетом. Це не лише стимулюватиме любов дітей до мистецтва та розвиватиме зацікавленість у його вивченні, а також формуватиме відчуття колективної єдності в класі та власної значущості в спільному результаті.

Touch Van Gogh [9] – вузько спрямований сервіс, зосереджений на вивченні картин Вінсента ван Гога, що знижує його імовірність систематичного застосування на уроках у початкових класах, але

він досить цікавий за принципом роботи, тому вважаємо доцільним додати його в наш перелік.

Платформа вміщає основні роботи художника («Спальня Ван Гога в Арлі», «Сад Добінь», «Вид на Париж із квартири Тео на вулиці Лепік») та набір інструментів до кожної з них.

Зокрема користувач має можливість додати збільшувальне скло, повернути картину іншою стороною рами та розглянути приховані там елементи, зняти верхній шар для аналізу полотна, на якому було створено картину (рис. 7), використати хронологічну стрічку для того, щоб порівняти вигляд зображеного на картині

місця з його виглядом у період власне роботи Вінсента ван Гога.

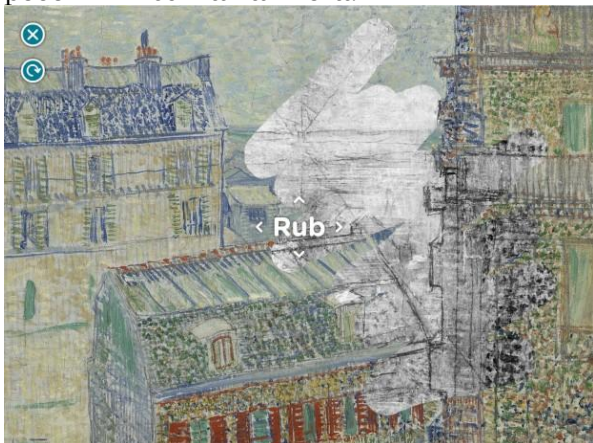

Рис. 7. Приклад роботи інструменту для зняття верхнього шару картини

Важливо, що всі деталі реальні, адже додаток створено співробітниками Музею Ван Гога в Амстердамі, які врахували

дотримання ідентичності запропонованих картин з оригіналами.

Ще одним цікавим сервісом у підготовці вчителя початкових класів до образотворчої діяльності учнів є Quiz Art [10] (додаток із серії Quiz, спрямований конкретно на вивчення мистецтва), який представляє собою віртуальне середовище з вікторинами про мистецтво, його течії, напрями, відомих художників і їхні твори мистецтва. Наявний архів готових вікторин та можливість створити власний тест (рис. 8).

Quiz Art може бути застосованим учителем або у співпраці з учнем/ученицею для самоперевірки знань з мистецтва під час уроку на як швидкий опитувальник моніторингу вчителем рівня засвоєння молодшими школярами опрацьованої теми.

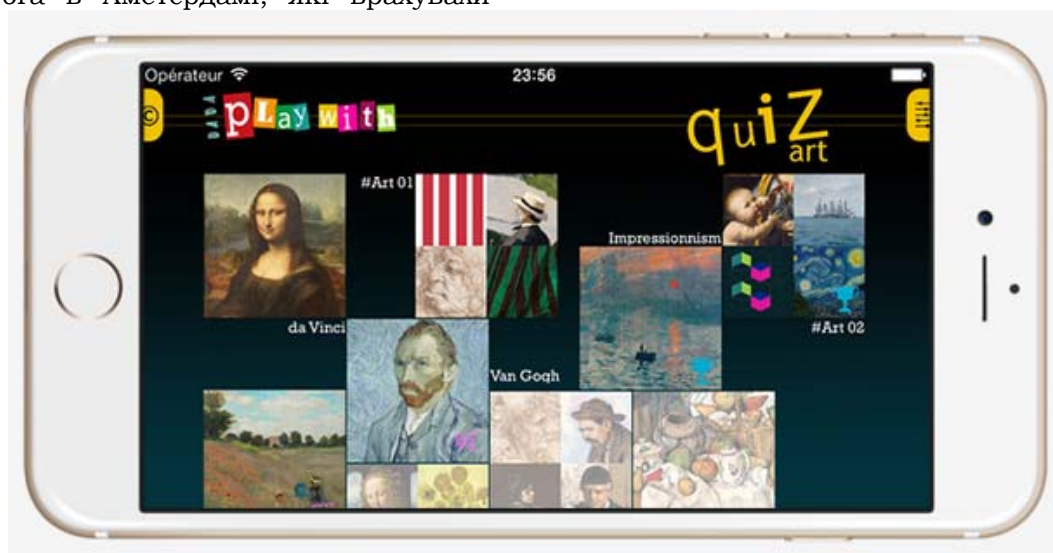

Рис. 8. Інтерфейс додатку Quiz Art

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до образотворчої діяльності учнів щільно пов'язана із стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Активне застосування технологій і комп'ютерних мереж дозволяє здійснювати освітній процес відповідно до вимог сучасного візуально-комунікаційного простору та допомагає організувати самостійну навчально-пізнавальну активність студентів. Інтернет сервіси можна застосовувати для поглиблення знань із мистецтвознавства та організації творчої діяльності учнів початкових класів на основі цифрових мистецьких практик.

Подальшого дослідження потребують практичні підходи і методи застосування інтернет сервісів у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів.

Список бібліографічних посилань

1. Сотська Г.І., Кузьменко Г.В. Методологічні аспекти підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 2019. №2(29). URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27128/2/H_Sotska_H_Kyzmenko_SRPE.pdf (дата звернення: 15.11.2023).
2. Бровченко А., Тименко В. Розвиток проектно-творчої обдарованості ества в системі української дизайн-освіти. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, 2022. №2(85). С. 13–21. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20407> (дата звернення 19.11.2023).
3. Алтухова А., Азаркіна М., Лісунова Л., Чен Н., Чаус Д. Теоретичні і методичні основи образотворчого мистецтва (для здобувачів другого освітнього рівня (магістр) спеціальності 014 – «Середня освіта. Образотворче мистецтво»): Навчально-педагогічний посібник / за заг. ред. Т.В. Паньок. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 80 с.
4. Google Arts and Culture. URL: <https://artsandculture.google.com/> (дата звернення: 23.11.2023).
5. Daily Art. URL: <https://www.getdailyart.com/> (дата звернення: 23.11.2023).

6. Bing. URL: <https://www.bing.com/images/create/> (дата звернення: 23.11.2023).
 7. Animated Drawings. URL: <https://sketch.metademolab.com/> (дата звернення: 23.11.2023).
 8. Stop Motion Studio. URL: <https://www.cateater.com/> (дата звернення: 23.11.2023).
 9. Touch Van Gogh. URL: <https://cutt.ly/swFnmA4V> (дата звернення: 23.11.2023).
 10. Quiz Art. URL: <https://cutt.ly/vwFnE51b> (дата звернення: 23.11.2023).
3. Altukhova, A., Azarkina, M., Lisunova, L., Chen, N., Chaus, D. (2022). Theoretical and methodological foundations of fine arts (for applicants for the second educational level (master's degree) in specialty 014 – "Secondary Education. Fine Arts"): Study guide. In T.V. Panok (ed.). Kharkiv: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. 80 p. [in Ukr.].
 4. Google Arts and Culture. Retrieved 23.11.2023, from <https://artsandculture.google.com/>.
 5. Daily Art. Retrieved 23.11.2023, from <https://www.getdailyart.com/>.
 6. Bing. Retrieved 23.11.2023, from <https://www.bing.com/images/create/> [in Ukr.].
 7. Animated Drawings. Retrieved 23.11.2023, from <https://sketch.metademolab.com/>.
 8. Stop Motion Studio. Retrieved 23.11.2023, from <https://www.cateater.com/>.
 9. Touch Van Gogh. Retrieved 23.11.2023, from <https://cutt.ly/swFnmA4V> [in Ukr.].
 10. Quiz Art. Retrieved from <https://cutt.ly/vwFnE51b>.

References

1. Sotska, H.I., Kuzmenko, H.V. (2019). Methodological aspects of training future teachers of fine arts. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 2(29). Retrieved 15.11.2023, from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27128/2/H_Sotska_H_Kyzmenko_SRPE.pdf [in Ukr.].
2. Brovchenko, A., Tyumenko, V. (2022). Development of project-creative talent in the system of Ukrainian design education. *Education and development of talented personality*, 2(85): 13–21. Retrieved 19.11.2023, from

MOVCHAN Valentyna

PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Chair of Primary Education,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

PIDMOHYLNA Liliya

Lecturer of the of the Chair of Primary Education,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

PECULIARITIES OF PREPARING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR PUPILS' ARTISTIC ACTIVITY

Summary. *The article discusses the peculiarities of training future primary school teachers in the visual arts activities of students using information and communication technologies. It is emphasized that the visual arts help to form an idea of the world based on sensory experience, observation, imagination and practical activity. The visual activity of pupils in primary school is a joint work of the teacher and pupils aimed at planning, organizing, conducting the creative process, taking into account the individual artistic abilities of primary schoolchildren.*

It has been determined that in the era of digitalization, in addition to traditional methods and techniques for preparing future primary school teachers for the visual arts activities of students, it is worth paying attention to Internet services that are becoming more common in the

context of technological progress in society. The article analyzes a number of Internet services that can be used in the process of preparing future primary school teachers for pupils' visual activities: Google Arts and Culture, Daily Art, Bing, Animated Drawings, Stop Motion Studio, Touch Van Gogh, Quiz Art. It is noted that such Internet services help to deepen students' knowledge of art history and expand their understanding of the latest artistic practices.

Keywords: *future primary school teachers; visual arts; information and communication technologies; Internet platform; art, services; art history; learning tools.*

Одержано редакцією 26.11.2023
Прийнято до публікації 17.12.2023